

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 20ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 1997

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΣΑΝΙΩΤΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἀγαπητὸς Τσοπανάκης παρουσιάζοντας τὰ τρία παρακάτω Λεξικά, λέγει τὰ ἑξῆς:

I. *The Oxford Companion of Classical Literature.*

Τὸ Ὁξφορδιανὸ Ἐγχειρίδιο Κλασσικῶν Σπουδῶν, ὅπως ἀποδόθηκε στὰ ἑλληνικὰ τὸ πολὺ γνωστὸ, πολύτιμο καὶ ἀξιόπιστο, *The Oxford Companion of Classical Studies*, δηλ. ὁ Ὁξφορδιανὸς σύντροφος τῶν κλασσικῶν σπουδῶν, δείχνει, καταρχήν, ὅτι ἐδῶ ἀποφεύχθηκε ὁ ἄδικα συκοφαντημένος νεοελληνικὸς σύντροφος, ὁ ὁποῖος σημαίνει βέβαια κάποιον ποὺ ἀνατράφηκε μαζὶ μὲ κάποιον ἄλλον, δηλ. τὸν πιστό. Στὰ νεοελληνικὰ ιδιώματα ὑπάρχει ἡ πιὸ παραστατικὴ λέξις ὁ συνανάθροφος, (= αὐτὸς ποὺ ἀνατράφηκε μαζὶ μὲ ἄλλον), καὶ μερικὲς φορές περιλαμβάνει καὶ ἀνθρώπους ποὺ, μωρὰ, δηλ. νήπια, ποὺ καὶ χωρὶς νὰ εἶναι συγγενεῖς βύζαζαν τὸ γάλα μιᾶς νιόγεννης μητέρας, ἂν ἡ δική τους δὲν εἶχε ἀρκετὸ νὰ θρέψῃ τὸ δικό της νεογέννητο.

Τὸ ἔργο εἶναι σχεδὸν παλαιὸ ἐπίτευγμα τοῦ *Sir Paul Harvey*, καὶ κυκλοφόρησε στὰ 1937, δηλ. πρὶν ἀπὸ 60 χρόνια, μὲ δεύτερη ἐκδοσὴ τοῦ 1989—καὶ διορθώσεις τοῦ 1990— ἀπὸ τὴν καθηγήτρια *Margaret Howatson* τῆς Ὁξφόρδης, καὶ μεταφράσθηκε στὰ ἑλληνικὰ ἀπὸ τὸν πρόωρα μακαρίτη (1996) καὶ ἀξιόλογον φιλόλογο Βασίλειο Φόρη, ἐπὶ χρόνια Διευθυντὴν τοῦ Ἰνστιτούτου Μ. Τριανταφυλλίδη, καὶ ἐκδότες τοὺς γνωστὸς Ἀδελφοὺς Κυριακίδη τῆς Θεσσαλονίκης, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴν σειρά τους, χάριθι στὴν ποντιακὴ τους ἀγάπη καὶ νοσταλγία πρὸς τὴν ἀξέχαστη ἐνδοξὴ πατρίδα, ἐξελίχθησαν σὲ σημαντικοὺς ἐπιστημονικοὺς παράγοντες καὶ παραγωγοὺς σο-

βαρῶν μελετῶν ποικίλης ἱστορίας τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Βόρειας Βαλκανικῆς.

Αὐτὰ τὰ βοηθητικὰ ἔργα τῆς Ὁξφόρδης ἀποτελοῦν πολύτιμους συντρόφους τῶν φιλόλογων, πρόχειρους καὶ ἀξιόπιστους, πλούσιους καὶ πολύπλευρους, ἐπειδὴ προσπαθοῦν νὰ καλύψουν ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερα πρόσωπα, γεγονότα καὶ στοιχεῖα τοῦ ἀρχαίου τρόπου ζωῆς, ποιητές, καλλιτέχνες, τεχνίτες, ἔργα, θρησκείες, ἀλφάβητο, χειρόγραφα κλπ.

Ὡς πρὸς τὴν λ. *σύντροφος*, ἃς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ κεντήσω τὴν περιέργειά σας μὲ μιὰν ἀντίστοιχη, καὶ σχεδὸν ὁμόσημη, λέξη τῆς ἀρχαίας μακεδονικῆς διαλέκτου, ποὺ μᾶς παραδίδεται ὡς κύριο ὄνομα καὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλία, ποὺ εἶναι ἡ σύνθετη λέξη *Παρ-μεν-ίων* — μὲ ἀποκοπὴ τῆς πρόθεσης *παρὰ σὲ παρ*— καὶ τὸ θέμα τοῦ ρ. *μέν-ω*, καὶ ὁ ἀκέραιος τύπος *Παρά-μονος*, ποὺ καὶ οἱ δύο σήμαιναν τὸν συμπολεμιστὴ στρατιώτη, ποὺ *παρα-μένει*, μένει δηλ. σταθερὸς κοντὰ στὸν συμπολεμιστὴ του καὶ τὸν προστατεύει. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς ξέρουμε τὸν *Παρμενίωνα*, τὸν γιὸ τοῦ *Φιλώτα*, ποὺ καὶ οἱ δύο ἦταν στρατηγοὶ τοῦ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ εἶχαν τραγικὴ τύχη καὶ οἱ δύο.

Τὸ βιβλίον καλύπτει, στὴν ἑλληνικὴ του μορφή 1128 δίστιγλες σελίδες, καὶ περιλαμβάνει Ἑλλήνες καὶ Λατίνους ἀνθρώπους τῶν γραμμῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ θέματα σχετικὰ μὲ φιλολογία, τέχνη, κοινωνίες κλπ.

Ἐκθέτονται στὴν ἀρχὴ τὰ καθιερωμένα, πρόλογος, παρουσίαση τοῦ βιβλίου, λίγα λόγια τοῦ μεταφραστῆ, καὶ ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο, ποὺ κλείνει μὲ ἓναν συνοπτικὸν πίνακα (σσ. 977-988), ἱστορικὸν καὶ φιλολογικόν, 6 γεωγραφικοὺς χάρτες (989-999) καὶ λεπτομερῆ εὑρετήρια 130 περίπου σελίδων, ἑλληνικῶν (1001-1094) καὶ λατινικῶν (1096-1128).

Τὸ κυρίως κείμενο (σσ. 17-978) διαιρεῖται σὲ δύο μέρη, αὐτὸ ποὺ ἐνδιαφέρει τὰ ἑλληνικὰ θέματα (17-790) καὶ ἐκεῖνο ποὺ καλύπτει τὰ λατινικὰ (791-778), τὸ ὁποῖο, ὅπως βλέπουμε, εἶναι ἀρκετὰ μικρότερο (= τὸ 1/4) ἀπὸ τὸ ἑλληνικόν. Τὰ λατινικὰ θέματα γράφονται μὲ τὸν λατινικὸν τίτλον καὶ μεταφράζονται ἢ μεταγράφονται, ὅποτε εἶναι ἀνάγκη, στὰ ἑλληνικά: «*Accademica* (Ἀκαδημαϊκά), διάλογος τοῦ Κικέρωνα...», «*aediles* (ἀγορανόμοι), στὴ Ρώμη...», «*aerarium*, ὁ θησαυρὸς τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους...», κτλ.

Προσθέτουμε ὅτι ὁ τετράστιγλος συνοπτικὸς χρονολογικὸς πίνακας καλύπτει τὴν περίοδο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἐποχὴ τοῦ χαλκοῦ (2800 π.Χ.) ὡς τὸ 529 μ.Χ., τὴν χρονολογία τοῦ κλεισίματος τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανόν. Εἶναι ὅμως θέμα δικαιοσύνης νὰ ἀναφέρουμε ἰδιαιτέρως καὶ τὸν πρόλογο τῆς νέας ἐκδότριας, κυρίας Margaret Howatson (σσ. 11-12), ἡ ὁποία ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνη της

πρὸς τὸν μεταφραστὴ Βασίλειο Φόρη, γιατί τὴν «γλίτωσε», ὅπως γράφει, «ἀπὸ πολλὰ λάθη», τὰ ὅποια ἦταν πράγματι πολλὰ (πάνω ἀπὸ 200).

Δὲν νομίζουμε ὅτι εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπεκταθοῦμε περισσότερο, πιστεύουμε ὅμως ὅτι δώσαμε μιὰν ἀδρομερῆ παράσταση τοῦ βιβλίου καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ποὺ προσφέρει — καὶ αὐτὸ καὶ τὰ δύο ἄλλα — ὄχι μονάχα στοὺς φιλόλογους ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνες ποὺ θὰ αἰσθάνονταν τὴν ἀνάγκη νὰ κατατοπισθοῦν ἔγκυρα στὰ προβλήματα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς Γραμματείας καὶ ζωῆς ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦν, καὶ νὰ ἐπεκταθοῦν παραπέρα, χάρη στὶς βιβλιογραφικὲς πληροφορίες, ἂν αἰσθανθοῦν τὴν ἀνάγκη.

* *

II. Paul Kroh, *Λεξικὸ ἀρχαίων συγγραφέων*, Ἑλλήνων καὶ Λατίνων. Μετάφραση Δ. Λυπουρλής - Λ. Τρομάρας, University Studio Press.

Ἡ γερμανικὴ ἔκδοση ἔγινε τὸ 1972 ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Alfred Kröner τῆς Στουτγάρτης μὲ τὸν ὁμόσημο γερμανικὸ τίτλο *Lexikon der antiken Autoren*, στὸν ὁποῖο οἱ μεταφραστὲς πρόσθεσαν μὲ μικρότερα γράμματα Ἑλλήνων καὶ Λατίνων. Οἱ ἴδιοι προτάσσουν (σσ. 9-10) ἓνα *Σημείωμα*, ὅπως τὸ ὀνομάζουν, στὸ ὁποῖο τονίζεται ἡ ἔλλειψη ἑνὸς τέτοιου εἰδικοῦ βοηθήματος, καὶ μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ὁ καθηγητῆς Paul Kroh σὲ συνεργασία μὲ τὸν ἐπίσης καθηγητὴ H. Lamer εἶχαν ἐκδώσει παλαιότερα ἓνα *Wörterbuch der Antike*, δηλ. *Λεξικὸ ἀρχαιότητος* (ἢ ἀρχαιογνωσίας), ποὺ ἀφοροῦσε μόνον τοὺς Ἕλληνες συγγραφεῖς. Ἡ τωρινὴ μορφή περιλαμβάνει καὶ τοὺς Λατίνους.

Στὸν σύντομο πρόλογο τοῦ ἐκδότη καὶ τοῦ συγγραφέα (1971, σσ. 11-13), διαβάζουμε «ὅτι στὸ *Λεξικὸ* αὐτὸ ὁ ἐκδότης καὶ ὁ συγγραφέας ἀποβλέπουν σὲ μιὰ ὅσο γίνεται πιὸ περιεκτικὴ παρουσίαση τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς γραμματείας» καὶ ὅτι «ἐπιθυμία τους εἶναι νὰ ἐφοδιάσουν τὸν χρήστη μὲ ἓνα ἀξιόπιστο ἐγχειρίδιο ... μὲ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου σαφῶς διαρθρωμένες πληροφορίες...».

Εἶναι πράγματι ἐντυπωσιακὰ τὰ στοιχεῖα ποὺ προσφέρει αὐτὸ τὸ *Λεξικὸ* καθὼς καὶ ὁ τρόπος τῆς παρουσιάσής τους, παρὰ τὴν ἐπιφυλακτικὴ δήλωση τοῦ συγγραφέα ὅτι «μὲ αὐτοὺς τοὺς περιορισμούς», (ποὺ ἐξέθεσε προηγουμένως), «τὸ *λεξικὸ* μας παρουσιάζει, σὲ 2400 περίπου λήμματα, ποιητὲς καὶ συγγραφεῖς ὄλων τῶν λογοτεχνικῶν εἰδῶν... κατὰ κύριο λόγο ἱστορικούς, ρήτορες καὶ φιλοσόφους, ἐπιστήμονες καὶ ἄλλους ἐξειδικευμένους συγγραφεῖς», τοὺς ὁποίους μάλιστα ἐξειδικεύει σύμφωνα μὲ τοὺς γνωστικούς κλάδους ποὺ ἐκπροσωποῦν, καὶ εἶναι οἱ «πολιτικὴ, δίκαιο, διοίκηση, οἰκονομία καὶ στρατιωτικὴ τέχνη· ἱστορία καὶ μυθολογία· γεωγραφία καὶ ἐθνολογία· μαθηματικά, μηχανικὴ, ἀστρονομία καὶ ἀστρολογία· ἰατρικὴ καὶ φαρμακολογία· τέ-

χνη, μουσική, ρητορική και γραμματική», προσθέτοντας μάλιστα και λεπτομέρειες για τὸ ποιοὶ περιλήφθηκαν ἢ παραλείφθηκαν.

Σκιαγραφοῦνται ἐπίσης ἡ δομὴ τῶν λημμάτων, τὸ ὕφος, ἡ γλῶσσα, ἡ λογοτεχνικὴ ἔνταξη καὶ ἡ βιβλιογραφία ποὺ ἀφορᾷ τὰ ἐπιμέρους λήμματα.

Τὸ ὕλικὸ διαιρεῖται σὲ δύο μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο (σσ. 26-475) περιλαμβάνει τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς, ἐνῶ τὸ δεύτερο (σσ. 477-766) τοὺς Λατίνους, ποὺ εἶναι καὶ αὐτοὶ ἐντυπωσιακὰ πολυάριθμοι, μιὰ ποὺ ἡ χρονικὴ ἔκταση τοῦ ἔργου καλύπτει ὄχι μόνον τὴν ἀρχαία καὶ τὴν ἑλληνιστικὴ, στὴν ὁποία οἱ Ἑλληνας εἶναι πολυάριθμοι, ἀλλὰ καὶ τὴν ρωμαϊκὴ καὶ πρῶιμη χριστιανικὴ ὡς τὸν 6ο αἰ. μ.Χ., δηλ. ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Στὸ σημεῖο αὐτό, ὁ συγγραφέας δηλώνει ὅτι «μὲ αὐτὸν τὸν χρονικὸ περιορισμὸ καὶ μὲ τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν Χριστιανῶν συγγραφέων, τὸ πλῆθος καὶ ἡ σημασία τῶν ὁποίων ἀξίζουσι ἀπολύτως μιὰν ξεχωριστὴ παρουσία καὶ πραγμάτευση», πέτυχε τὴν ἐπιβεβλημένη σύμπτυξη καὶ πυκνότητα, κάμνοντας, ὡστόσο, τὴν διευκρίνηση ὅτι ἀπὸ αὐτοὺς «λάβουμε ὑπόψη μας μόνον τοὺς συγγραφεῖς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας».

Ὅλες οἱ σελίδες ποὺ ἀφοροῦν τοὺς συγγραφεῖς εἶναι δίστηλες, καὶ εἶναι εὐνόητο ὅτι ἡ ἔκταση τῶν λημμάτων εἶναι ἀνάλογη μὲ τὴν σημασία τῶν συγγραφέων καὶ τὴν ἔκταση τοῦ ἔργου ποὺ διασώθηκε ἀπὸ τὸν καθένα, ἐνῶ μερικῶν γνωρίζουμε μόνον τὸ ὄνομα· π.χ. δυὸ *Εὐφρόνιους* τοὺς γνωρίζουμε μόνον μὲ τὸ ὄνομά τους, χωρὶς κανένα οἰκογενειακὸ ἢ ἄλλο στοιχεῖο· ὁ πρῶτος εἶναι κωμικὸς ποιητὴς τοῦ 5ου αἰ. π.Χ., καὶ τὸ ὄνομά του τὸ ξέρουμε μόνον ἀπὸ ἐπιγραφή, ἐνῶ ὁ δεύτερος εἶναι τραγικὸς ποιητὴς τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. καὶ τὸ ὄνομά του τὸ ξέρουμε ἀπὸ τὸν *Κανόνα* τῶν κλασσικῶν ποιητῶν (τὴν λεγόμενὴ *Πλειάδα*).

Ὁ Ὀμηρος, βέβαια, ἐκτείνεται σὲ 13 στῆλες, ὁ Πλάτωνας καλύπτει κάτι παραπάνω ἀπὸ 20, ὁ Πλούταρχος περίπου 8, ἐνῶ ὁ Κικέρωνας εἶναι κοντὰ στὸν Πλάτωνα μὲ περίπου 19 στῆλες.

Ἡ κάθε βιογραφία ἔχει μιὰν ὀρισμένη δομὴ, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν ιδιότητα, τὸν χρόνον καὶ τόπον τῆς γέννησης, πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὴν ζωὴ του καὶ τὸ ἔργον του, καὶ βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα.

Ἡ μετάφραση εἶναι ὁμαλὴ, χωρὶς ἐκπλήξεις, μὲ λόγον ἀπλὸ καὶ σύνθετο —ὅπου χρειάζεται—, μὲ συντακτικὴ σαφήνεια, ποὺ ὀφείλεται, φυσικὰ, καὶ στὴν ἐμπειρία τῶν μεταφραστῶν, ἀπὸ τὴν ὁποία πιὸ γνωστὴ εἶναι τοῦ πρεσβύτερου ἀπὸ τοὺς δυὸ.

Προσθέτουμε καὶ τὰ λίγα βιογραφικὰ γνωστὰ στοιχεῖα τοῦ κ. Kroh, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στὶς 3-4-25 στὴν Φραγκφούρτη, σπούδασε στὴν ἴδια πόλιν ἀπὸ τὸ 1946-51 Ἀρχαιολογία, Φιλοσοφία καὶ ἱστορία, καὶ δίδασκε στὸ κρατίδιο τοῦ Hessen.

Συνοργάτης τοῦ πολύτιμου *Lexikon der Weltliteratur*, καὶ ἀπὸ τὸ 1962 ἰδρυτῆς μετὸν Η. Lamer τοῦ *Wörterbuch der Antike*. Τώρα εἶναι συνταξιούχος.

* * *

III. Pierre Grimal, *Dictionnaire de la Mythologie Grecque et Romaine*, 3me éd. corrigée et illustrée. Presses Universitaires de France. Paris.

Ἀφήσαμε τελευταῖο, τὸ ἐπίσης πολὺ σημαντικό μυθολογικὸ λεξικὸ, ἑλληνικὸ καὶ ρωμαϊκὸ, τοῦ γνωστοῦ λατινιστῆ καθηγητῆ τῆς Σορβόννης καὶ μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Pierre Grimal (πέθανε τὸν Νοέμβρη τοῦ 1996), ποὺ μεταφράσθηκε στὰ Νέα ἑλληνικὰ μετὸν τίτλο *Λεξικὸ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς μυθολογίας*, ποὺ ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸ University Studio Press τῆς Θεσσαλονίκης στὰ 1991.

Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπὸ ὁμάδα ὀκτῶ πανεπιστημιακῶν ἐπιστημόνων, εἰδικῶν στὴν γαλλικὴ καὶ κλασσικὴ φιλολογία, μετὴν φροντισμένη ἐποπτεία τοῦ πανεπιστημιακοῦ καθηγητῆ κ. Βασιλείου Ἀτσαλου, πολὺ καλὰ γνωστοῦ ἀπὸ τὶς παλαιογραφικὲς του μελέτες. Ὁ καθηγητῆς P. Grimal ἔγραψε εἰδικὸν πρόλογο γιὰ τὴν νεοελληνικὴ ἔκδοση (σσ. XI-XII), τονίζοντας κίβλας στὴν α' παράγραφο ὅτι «Εἶναι τιμὴ ὅτι τὸ *Λεξικὸ* αὐτὸ μεταφράζεται στὴν νεοελληνικὴ γλῶσσα σὰν νὰ ξαναγορῖζει ἔτσι στὴν πηγὴ του», προσθέτοντας ἀκόμα τὸ ὅτι «ὁ συγγραφέας ἐκφράζει τὴν ἱκανοποίησή του, γιατί μ' αὐτὸν τὸν τρόπο μπόρεσε νὰ συμβάλῃ στὸ νὰ διατηρηθῇ στίς ἀκτὲς τοῦ *Αἰγαίου Πελάγους...*, ζωντανὴ ἢ ἀνάμνηση τῶν ἡρώων ποὺ ἄλλοτε σύχναζαν σ' αὐτὰ τὰ μέρη». Μετὴν σειρὰ του, ὁ κ. Ἀτσαλος στὸν Πρόλόγὸ του (XIII-XV) ἐξαιρεῖ τὶς ἀρετὲς, ἐπισημαίνει ὅμως καὶ μερικὲς ἀδυναμίες τοῦ ἔργου, οἱ ὁποῖες εἶναι κυρίως λάθη παραπομπῶν στίς πηγές καὶ στὴν βιβλιογραφία, ποὺ «διορθώθηκαν σιωπηρὰ χωρὶς ἰδιαίτερη μνεία».

Ὁ κ. Ἀτσαλος προσδιορίζει ἀκόμα καὶ τὶς ἀναγκαῖες ἀλλαγές ἢ ἐπεμβάσεις ποὺ ἐπιβάλλονταν ἀπὸ τὴν μεταφορὰ τοῦ ἔργου στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὴν ἀλφάβητικὴ ἀνακατάταξή τους μετὴν ἑλληνικὴ τους μορφή, καὶ βέβαια καὶ ἀπὸ τὸν χωρισμὸ τοῦ ἑλληνικοῦ τμήματος ἀπὸ τὸ ρωμαϊκὸ.

Μετὰ τὴν *Εἰσαγωγή* τοῦ συγγραφέα καὶ τὴν ἀναγραφὴ βιβλιογραφίας καὶ πηγῶν, ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων (σσ. 1-24), ἀκολουθεῖ τὸ τμήμα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας, ποὺ ἀρχίζει μετ' ἓναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἄβαντες (ἓνας Ἄβαντας - Ἄβας -ντος εἶναι Εὐβοέας ἥρωας, ἓνας ἄλλος εἶναι βασιλιάς τοῦ Ἄργους, καὶ ὁ τρίτος εἶναι δισέγγονος τοῦ προηγουμένου) καὶ τελειώνει στὴν σ. 711 μετὸν Ὠτο, ὁ ὁποῖος μᾶς παραπέμπει στοὺς Ἀλωάδες (-δαι, -ῶν), γιουὺς τοῦ Ποσειδῶνα. Τὸ ρωμαϊκὸ τμήμα εἶναι περιέργως πολὺ πιὸ περιορισμένο (σσ. 713 ἕως 784), ἴσως

ἐπειδὴ μεγάλο μέρος τῆς ρωμαϊκῆς μυθολογίας, ἔστω καὶ μὲ διαφορετικὴ γλωσσικὴ μορφή, ἀναφέρεται σὲ πρόσωπα κοινὰ στὴν ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ μυθολογία (*Jupiter* = Ζεὺς-Δίας, *Juno* = Ἥρα, *Minerva* = Ἀθηνᾶ, *Diana* = Ἄρτεμις, κ.ἄ.), ἴσως ὅμως καὶ ἐπειδὴ οἱ ἑλληνικὲς μυθολογικὲς ἀφηγήσεις καλύπτονται ἀπὸ περισσότερους Ἑλληνες συγγραφεῖς, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή καὶ παρουσία ἐκτείνεται σὲ περισσότερους καὶ ἀρχαιότερους αἰῶνες.

Πρέπει νὰ προσθέσουμε ἀκόμα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἔκδοση εἶναι πλουσιότερα εἰκονογραφημένη ἀπὸ τὴν γαλλικὴ, οἱ γενεαλογικοὶ πίνακες εἶναι 32 στὴν γαλλικὴ ἔκδοση καὶ 40 στὴν ἑλληνικὴ καὶ ἐνῶ ἡ εἰκονογράφηση τῆς πρώτης περιλαμβάνει μόνο μερικὲς διακοσμητικὲς μετωπίδες, ἡ ἑλληνικὴ ἔκδοση προβάλλει 96, σχεδὸν πάντα θαυμάσιους, ὀλοσέλιδους πίνακες, συνήθως ἀπὸ ὠραῖες ἀγγειογραφικὲς παραστάσεις, οἱ ὁποῖες ἔχουν σχέση μὲ τὰ μυθολογικὰ πρόσωπα ποὺ περιγράφονται, καὶ περισσότερες διακοσμητικὲς (νομίσματα κλπ.).

Τὰ δύο εὐρετήρια κύριων ὀνομάτων, τόπων κ.ἄ. περιλαμβάνουν ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ πράγματα ποὺ περιγράφονται στὸ ἔργο, εἴτε ὡς πρωτεύοντα λήμματα εἴτε ὡς πρόσωπα ποὺ ἀναφέρονται στὰ προηγούμενα, μὲ παραπομπὲς στὶς σελίδες τοῦ κειμένου, πρῶτα τὸ ἑλληνικὸ (σσ. 793-1176) καὶ ὕστερα τὰ ρωμαϊκὰ (1177-1193). Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, διευκολύνεται ἡ ἀναζήτησις καὶ συμπληρώνεται ἡ γνώσις τῶν προσώπων καὶ πραγμάτων.

Συνοψίζοντας τὴν σύντομη αὐτὴν παρουσίαση ἐπισημαίνουμε τὴν σημασία ποὺ ἔχουν τὰ συλλογικὰ αὐτὰ ἔργα, τὴν ἐπιμονὴ καὶ μεθοδικότητα μὲ τὴν ὁποία ἄξιοι καὶ πεπειραμένοι φιλόλογοι καταπιάνονται μὲ τὴν συγκρότησή τους, ἀλλὰ καὶ τὴν σημασία ποὺ ἔχει ἡ μεταγλώττισή τους στὴν νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα. Χάρη στὴν ἐμπνευση, τὴν ὑπομονὴ καὶ τὸν ζῆλο τῶν μεταφραστῶν νὰ ἀποδώσουν τοὺς ὅρους, τὴν σύνταξιν καὶ τὴν δομὴν τοῦ ξένου λόγου μὲ τὸν καλύτερο δυνατὸ τρόπο, οἱ φοιτητὲς, οἱ λόγιοι καὶ ὅλοι οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι ἀποκτοῦν εὐκολότερα τὰ ἐργαλεῖα ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴν μόρφωσή τους ἢ τὴν συμπλήρωσις τῶν γνώσεών τους.